KAVAND
04.11.2026

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Taimetervise järelevalve tasu määra kehtestamine 2027. aastaks“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Taimetervise järelevalve tasu määra kehtestamine 2027. aastaks“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud taimekaitseseaduse[1] (edaspidi *TaimKS*) § 44[1] lõike 6 alusel, mille kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister nimetatud seaduses sätestatud järelevalvetoimingute tegemise eest võetava järelevalvetasu määra igaks aastaks.

Määrusega kehtestatakse 2027. aastaks taimetervise valdkonnas järelevalvetoimingute tegemise eest võetav järelevalvetasu määr.

Nimetatud määra rakendatakse ametliku kontrolli puhul, mida esialgu ei olnud kavas teha, kuid mis on vajalik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625[2] (edaspidi *ametliku kontrolli määrus*) kohase ametliku kontrolli käigus avastatud asjaomase ettevõtja rikkumise tõttu. Kontrolli tehakse selleks, et hinnata rikkumise ulatust ja mõju või teha kindlaks, kas rikkumine on kõrvaldatud. Kui tuvastatud taimetervisenõuete rikkumise tõttu on vaja teha laboratoorseid lisauuringuid, siis maksab kohustatud isik nende uuringute tegemise eest lisaks.

Halduskoormuse tasakaalustamise reeglit ei ole järgitud, kuna eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“[3] (edaspidi *HÕNTE*) § 1 lõikes 4[2] sätestatud halduskoormuse tasakaalustamise reegli erandiga avalik-õiguslike rahaliste kohustuste kehtestamisel.

Määruse eelnõu rakendamine toetab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ eesmärki „Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest“. Ametlik kontroll on tähtis lüli ohtlike taimekahjustajate leviku tõkestamises. Juba tuvastatud rikkumise puhul on oluline teha kindlaks, et rikkumine kõrvaldatakse ja edaspidi tegutsetakse nõuetekohaselt.

Eelnõu ja seletuskirja valmistas ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna peaspetsialist Madis Võikar (5625 0285, madis.voikar@agri.ee). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Pööra (5696 3832, katrin.poora@agri.ee). Eelnõu toimetas keeleliselt sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

---

[1] RT I, 27.09.2023, 12

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus) (ELT L 095, 07.04.2017, lk 1–142)

[3] RT I, 22.05.2025, 8

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Taimetervise järelevalve tasu (edaspidi *järelevalvetasu*) TaimKS-i tähenduses on ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 1 ja artikli 79 lõike 2 punktis c nimetatud juhtudel teatamis- või loakohustusega ettevõtja tegevuse ja taime, taimse saaduse või muu objekti nõuetekohasuse hindamisega seotud ametliku kontrolli ja muu ametliku toimingu (edaspidi *järelevalvetoiming*) tegemise eest tasutav summa.

Ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 2 punktis c sätestatud juhtudel maksab kohustatud isik järelevalvetoimingu tegemise eest järelevalvetasu TaimKS-i § 44[1] lõike 6 alusel kehtestatud määras. Järelevalvetasu maksmiseks kohustatud isik on taimetervise registrisse kantud isik, kelle suhtes on Põllumajandus- ja Toiduamet (edaspidi *PTA*) teinud ametlikku kontrolli, mida esialgu ei olnud kavas teha, kuid mis on vajalik ametliku kontrolli määruse kohase ametliku kontrolli käigus avastatud asjaomase ettevõtja rikkumise tõttu. Kontrolli tehakse selleks, et hinnata rikkumise ulatust ja mõju või teha kindlaks, kas rikkumine on kõrvaldatud. Järelevalvetasu tuleb maksta iga järelevalvetoimingu tegemise eest. Kui rikkumise korral tekib vajadus hinnata selle ulatust ja mõju või kui rikkumise kõrvaldamise kindlakstegemiseks on vaja teha mitmepäevane järelevalvetoiming, arvestatakse järelevalvetasu iga järelevalvetoimingu eest eraldi.

Järelevalvetasu määra arvutamisel lähtutakse ametliku kontrolli määruse artiklist 82, mille kohaselt kasutatakse lõivude ja tasude kehtestamisel ühte kahest sama artikli lõikes 1 nimetatud arvutusmeetodist või nende kombinatsiooni. Nimetatud arvutusmeetodid on järgmised:
a) arvutatakse kindla summana, lähtudes pädevate asutuste ametliku kontrolliga seotud kogukuludest teataval ajavahemikul, ning neid kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes olenemata sellest, kas selle ajavahemiku jooksul on ettevõtja suhtes ametlikku kontrolli tehtud; teatava sektori, tegevusala või ettevõtjate kategooria puhul tasude kindlaksmääramisel võtavad pädevad asutused arvesse mõju, mis asjaomase tegevusala liik ja ulatus ning sellega seotud riskitegurid avaldavad ametliku kontrolli kogukulude jaotusele, või
b) arvutatakse iga üksiku ametliku kontrollitoimingu tegelike kulude põhjal ning neid kohaldatakse selles ametlikus kontrollis osalenud ettevõtjate suhtes.

Kõnealusel juhul on valitud kahe arvutusmeetodi kombinatsioon, mille puhul arvutatakse järelevalvetasu määr kindla summana. See summa sõltub PTA ametliku kontrolliga seotud kogukuludest (ametniku töötasu ja sellelt makstavad maksud, sõidukulu) teatud ajavahemikul (nagu on kirjeldatud esimeses meetodis), kuid seda kohaldatakse vaid nende ettevõtjate suhtes, kes on ametlikus kontrollis osalenud (teise meetodi järgi). Põhjusel, et järelkontroll on vajalik ametliku kontrolli käigus avastatud rikkumiste tõttu ning selle eesmärk on hinnata rikkumise ulatust ja mõju või teha kindlaks, kas rikkumine on kõrvaldatud, ei ole põhjendatud kohaldada tasu nende ettevõtjate suhtes, kelle tegevuses ei ole rikkumist tuvastatud.

Eelnõu § 1 kohaselt on taimetervise järelevalvetoimingu tegemise eest võetava järelevalvetasu määr alates 2027. aasta 1. jaanuarist 129,71 eurot. Võrreldes kehtiva (2026. aasta) määraga tõuseb järelevalvetasu määr 9,8% ehk 11,57 eurot.

Arvestades ametliku kontrolli määruse artiklis 82 sätestatud põhimõtet, arvutatakse järelevalvetasu määr kindla summana, lähtudes:
1) järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmisest palgast ning sellelt makstavast sotsiaalmaksust ja töötuskindlustusmaksest;
2) PTA ametisõidukite kasutamise keskmisest kulust ühe järelevalvetoimingu tegemise kohta;

3) järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmisest ajakulust ühe järelevalvetoimingu tegemise kohta.
Järelevalvetasu määra kehtestamisel tuginetakse määruse vastuvõtmise kvartalile eelnenud nelja kvartali asjakohastele andmetele ehk 2025. aasta IV kvartali ja 2026. aasta I, II ja III kvartali andmetele (ajavahemik 01.10.2025–30.09.2026) ning määra arvutamiseks on ühe toimingu tegemise keskmine ajakulu korrutatud keskmise tunnitasuga ja sellele on omakorda liidetud ametisõiduki kasutamise keskmine sõidukulu.

Esimene järelevalvetasu määra komponent on järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine palk ning sellelt makstav sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmakse. Selle alusel arvutatakse järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine tunnitasu. Kokku oli vaadeldaval perioodil järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine tunnitasu ning sellelt makstav sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmakse 21,55 eurot, mis on võrreldes eelneva perioodiga (01.10.2024–30.09.2025) 14,7% kõrgem.

Teine komponent on PTA ametisõidukite kasutamise keskmine kulu ühe järelevalvetoimingu tegemise kohta. See tähendab, et kohustatud isik tasub ametniku taimetervise kontrolli tegemise kohta kohalesõidu ja sealt tagasisõidu kulud. Kui ametnik kasutab selleks PTA ametisõidukit, arvutatakse sõidukulu täiskilomeetrites. Sõidukulu arvutamisel lähtutakse PTA ametisõidukite kasutamise keskmisest kulust sõidukilomeetrites, tuginedes määruse vastuvõtmise kvartalile eelnenud nelja kvartali asjakohastele andmetele. Keskmise kilomeetrikulu arvutamisel liidetakse omavahel ametiautode selle ajavahemiku läbisõit kilomeetrites ja sõidukite ülalpidamiskulud (kütusekulu, korrashoiu- ja remondimaterjalid, remondikulud, kindlustus, rent) sõidupäevikute alusel. Kulude jagamisel kilomeetrite arvuga saadakse kulu ühe kilomeetri kohta. Et arvutada ühe järelevalvetoimingu kulu, korrutatakse kulu ühe sõidukilomeetri kohta ühe järelevalvetoimingu tegemiseks kuluvate sõidukilomeetrite keskmise arvuga. Ajavahemikul 01.10.2025–30.09.2026 kulus ühe järelevalvetoimingu tegemiseks keskmiselt 60,97 kilomeetrit, mida on võrreldes eelneva perioodiga (01.10.2024–30.09.2025) 17,03 kilomeetrit vähem. PTA ametisõidukite kasutamise keskmine kulu oli antud perioodil 21,95 eurot ühe järelevalvetoimingu kohta, võrreldes eelneva perioodiga vähenes see 2,23 euro ehk 9,2% võrra.

Kolmanda komponendina võetakse järelevalvetasu määra arvutamisel arvesse järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine ajakulu ühe järelevalvetoimingu tegemiseks. Järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine ajakulu ühe järelevalvetoimingu tegemise kohta oli ajavahemikul 01.10.2025–30.09.2026 viis tundi, mis on võrreldes eelneva perioodiga (01.10.2024–30.09.2025) sama.

Järelevalvetasu määra kulukomponendid ning kulude osakaalud ja muutuse protsendid võrreldes eelneva perioodiga on 2026. aasta arvestuse põhjal järgmised:

- Järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine palk ning sellelt makstav sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmakse ühe järelevalvetoimingu kohta: 107,76 eurot (moodustas tasust 91,2%), aastane muutus +14,69%;
- Ametisõidukite kasutamise keskmine kulu ühe järelevalvetoimingu tegemise kohta: 21,95 eurot (moodustas tasust 18,6%), aastane muutus -9,2%;
- Järelevalvetoimingut tegeva ametniku keskmine ajakulu ühe järelevalvetoimingu tegemise kohta: 5 tundi (107,76/5=21,55 eurot, ametniku keskmine tunnitasu), aastane muutus 0%.

Eelnõu § 2 kohaselt jõustub määrus 1. jaanuaril 2027. aastal. TaimKS-i § 44^1 lõike 6 kohaselt kehtestab regionaal- ja põllumajandusminister järelevalvetoimingu tegemise eest võetava järelevalvetasu määra igaks aastaks, mistõttu regionaalministri 16. detsembri 2025. aasta

määrus nr 78 „Taimetervise järelevalve tasu määra kehtestamine 2026. aastaks“[4] muutub kehtetuks 2026. aasta 31. detsembril.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõikes 2 punktis c sätestatud pädevate asutuste poolt kohustuslike lõivude ja tasude kogumise põhimõtetega. Samal õiguslikul alusel koguvad pädevad asutused lõive ja tasusid, millest katta oma kulusid seoses ametliku kontrolliga, mida esialgu ei olnud kavas teha ja mis on vajalik ametliku kontrolli käigus avastatud asjaomase ettevõtja rikkumise tõttu; ning mida tehakse selleks, et hinnata rikkumise ulatust ja mõju, või selleks, et teha kindlaks, kas rikkumine on kõrvaldatud.

Eelnõuga ei kehtestata täiendavaid riigisiseseid nõudeid.

4. Määruse mõjud

Määrus mõjutab taimetervise registrisse kantud ning järelevalvetasu maksmiseks kohustatud isikuid, kelle suhtes on PTA teinud ametlikku kontrolli ja kelle tegevuses tuvastati rikkumine, mille kõrvaldamise tuvastamiseks tehakse ametlik kontroll, mida esialgu ei olnud kavas teha. Seega mõjutab määrus üksnes neid ettevõtjaid, kelle tegevuses on tuvastatud rikkumine ning kelle suhtes tehakse järelkontroll selleks, et hinnata selle rikkumise ulatust ja mõju. Arvestades keskmist ametlike kontrollide toimingute arvu aastas ja järelevalvetasude määra, ei kaasne määruse rakendamisega olulist mõju majandusele. Määruse rakendamisega ei kaasne ka olulist sotsiaalset mõju ega mõju regionaalarengule, samuti mõju julgeolekule ning riigi ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele.

Kuna muudatuste mõju ei ole oluline, siis puudub vajadus koostada HÕNTE § 65 lõike 2 kohane mõjude analüüs.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu määrusena kehtestamine ei too kaasa lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

Riigi kulud on pigem vähenenud, kuna ettevõtjal on kohustus alates 2020. aasta 1. juulist tasuda sellise järelkontrolli eest, mida esialgu ei olnud kavas teha ja mida tehti ettevõtja tegevuses tuvastatud rikkumise tõttu. Sellest tulenevalt riigile täiendavaid kulutusi seoses kirjeldatud järelkontrollidega ei kaasne. 2025. aastal tehti 22 sellist ametliku kontrolli toimingut. Järelevalvetoimingu tegemise eest võetava järelevalvetasu määr oli 2025. aastal 115,90 eurot. Seega laekus 2025. aasta seisuga järelkontrolli eest kokku 2549,80 eurot. 2026. aastal on 30. septembri seisuga selliseid kontrolle tehtud 25 ja järelevalvetasu on laekunud 2953,50 euro väärtuses. Järelevalvetasu määr 2026. aastal on 118,14 eurot. 2027. aastal on taimetervise järelevalvetoimingu tegemise eest võetava järelevalvetasu määr 129,71 eurot, mis on võrreldes 2026. aastaga 11,57 euro võrra ehk 9,8% kõrgem.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2027. aastal.

---

[4] RT I, 17.12.2025, 14

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.

Eelnõu saadetakse arvamuse esitamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile, Eesti Aiandusliidule ja Eesti Turbaliidule.